

Врз основа на член 50 од Статутот на Стопанската комора на Северна Македонија (пречистен текст), бр. 02-256/4 од 01.03.2021 година, Собранието на Стопанската комора на Северна Македонија, на седницата одржана на 29.04.2021 година ги донесе следните

**АРБИТРАЖНИ ПРАВИЛА НА
ПОСТОЈАНИОТ ИЗБРАН СУД - АРБИТРАЖА
при Стопанската комора на Северна Македонија
(СКОПСКИ АРБИТРАЖНИ ПРАВИЛА)**

ВОВЕДНИ ОДРЕДБИ

Постојана арбитража при Стопанската комора на Северна Македонија

Член 1

(1) Постојаниот избран суд – Арбитража при Стопанската комора на Северна Македонија (во натамошниот текст: Постојана арбитража) е постојана арбитражна институција, која дава поддршка и го организира решавањето на спорите со и без меѓународен елемент, во согласност со Арбитражните правила на Постојаната арбитража при Стопанската комора на Северна Македонија (во натамошниот текст: Арбитражни правила).

(2) Организацијата на Постојаната арбитража е уредена со Доползокот 1, кој е составен дел на овие Арбитражни правила.

Примена на Арбитражните правила

Член 2

(1) Ако странките се договориле дека спорот ќе го доверат на решавање на Постојаната арбитража или дека спорот ќе го решава арбитражен суд кој е конституиран во согласност со овие Арбитражни правила, ќе се смета дека се согласиле со примената на овие Арбитражни правила, ако арбитражната постапка е поведена по нивното влегување во сила.

(2) Странките можат спогодбено да отстапат од примената на одредбите на Арбитражните правила освен од одредбата од членот 54 став (5) од овие Арбитражни правила, ако нивната спогодба не е во спротивност со присилните прописи на Република Северна Македонија.

(3) Ако арбитражната спогодба е склучена пред влегувањето во сила на овие Арбитражни правила, одредбите од членовите 15 и 16 од овие Арбитражни

правила и Додатокот II, кој е составен дел на овие Арбитражни правила, нема да се применуваат, освен ако странките не се договорат поинаку.

Надлежност на Постојаната арбитража односно на арбитражен суд при Постојаната арбитража

Член 3

(1) Постојаната арбитража односно арбитражен суд при Постојаната арбитража се надлежни за решавање на одреден спор доколку странките тоа го договориле.

(2) “Арбитражен суд” при Постојаната арбитража е арбитер поединец или арбитражен совет кој постапува и одлучува во еден конкретен спор.

(3) Странките можат да договорат надлежност на Постојаната арбитража односно на арбитражен суд при Постојаната арбитража за решавање на спорови за права со кои странките слободно располагаат и за кои со закон не е пропишана исклучива надлежност на судовите на Република Северна Македонија.

(4) Ако со арбитражната спогодба не е поинаку определено, ќе се смета дека со договарање на надлежноста на Постојаната арбитража, странките договориле и надлежност на органите на Постојаната арбитража за:

- а) именување на арбитри и за одлучување за нивно изземање и
- б) вршење други работи предвидени со овие Арбитражни правила.

(5) Ако странките тоа го договориле, Постојаната арбитража може да извршува само некои од активностите определени со овие Арбитражни правила, а особено:

- а) да дејствува како овластен орган за именување на арбитри на “ad hoc” арбитражи или за арбитражни постапки кои ги спроведуваат други арбитражни институции;
- б) да дава административни и други услуги, да организира рочишта и става на располагање простории и опрема за одржување на арбитражни постапки и постапки на миренење или медијација по правила кои се различни од овие Арбитражни правила.

(6) Кога Постојаната арбитража дејствува како овластен орган за именување во смисла на ставот 5 (а) од овој член, соодветно се применуваат одредбите од овие Арбитражни правила за именување на арбитри на арбитражен суд при Постојаната арбитража.

Решавање на спорови со или без меѓународен елемент

Член 4

(1) Арбитражен суд при Постојаната арбитража може да решава спорови со и без меѓународен елемент.

(2) Во смисла на овие Арбитражни правила, спорот е со меѓународен елемент доколку:

- а) барем една од странките, во времето на склучувањето на арбитражната спогодба, е физичко лице со живеалиште или трајно престојувалиште

надвор од територијата на Република Северна Македонија, или е правно лице чие седиште не е на територијата на Република Северна Македонија или

б) местото каде треба да се изврши значителен дел од обврските на трговскиот однос или местото со кое предметот на спорот е во најтесна врска, не се наоѓа на територијата на Република Северна Македонија.

Одбивање на предмет

Член 5

(1) Претседателството на Постојаната арбитража, може да донесе одлука со која се одбива постапувањето по определен предмет, дури и кога е договорена арбитража, доколку арбитражната спогодба се однесува на права со кои странките не можат слободно да располагаат.

(2) Претседателството на Постојаната арбитража може да донесе одлука со која се одбива постапувањето по определен предмет и кога странките договориле такво место, јазик, состав, начин на конституирање на арбитражниот суд или правила за арбитражната постапка поради кои спроведувањето на постапката би било со несразмерни тешкотии или трошоци или ако со тоа суштествено се отстапува од начинот на решавање на спорите согласно со овие Арбитражни правила.

(3) Кога претседателството на Постојаната арбитража ќе донесе одлука во случаите од ставовите (1) и (2) од овој член, ќе се смета дека не постои полноважно случена арбитражна спогодба за надлежност на Постојаната арбитража односно на арбитражен суд при Постојаната арбитража.

(4) Претседателството на Постојаната арбитража може да ја донесе одлуката од ставот (1) на овој член пред конституирањето на арбитражниот суд, по предлог на претседателот на Постојаната арбитража или на генералниот секретар на Постојаната арбитража, а одлуката од ставот (2) на овој член може да ја донесе и по конституирањето на арбитражниот суд, по предлог на претседателот на Постојаната арбитража, на генералниот секретар на Постојаната арбитража или на арбитражниот суд при Постојаната арбитража.

Комуникација со Постојаната арбитража

Член 6

Без оглед на јазикот на постапката, комуникацијата на странките со Постојаната арбитража се одвива на македонски или на англиски јазик.

Доверливост

Член 7

Освен ако странките не се договориле поинаку, органите на Постојаната арбитража, арбитражниот суд, арбитерот за итни случаи, странките, сведоците и вештаците се должни да ја чуваат доверливоста на арбитражната постапка и одлуките донесени во неа, во мера во која тоа не е во спротивност со меродавните

присилни прописи или со потребата да се остварат или заштитат правата на странките во постапка за извршување, за признавање и извршување или за поништување на арбитражната пресуда.

Поднесоци и други писмени известувања

Член 8

(1) Поднесоците и другите писмени известувања, заедно со прилозите кон нив, странките ги поднесуваат до Постојаната арбитража во хартиена форма на адреса на Постојаната арбитража, во доволен број примероци за спротивната странка, за арбитерот/арбитрите и за генералниот секретар на Постојаната арбитража.

(2) Другите учесници во постапката своите писмени известувања ги поднесуваат до Постојаната арбитража во хартиена форма на адреса на Постојаната арбитража.

(3) Странките и другите учесници во постапката можат поднесоците и другите писмени известувања да ги поднесуваат и по електронска пошта на електронска адреса определена од Постојаната арбитража, при што еден примерок задолжително се доставува во хартиена форма на адреса на Постојаната арбитража.

(4) Во списите на предметот што се чуваат во Постојаната арбитража во хартиена форма мора да се наоѓа барем еден примерок од секое писмено врз основа на кое арбитражниот суд раправал и одлучувал.

Доставување

Член 9

(1) Ако со овие Арбитражни правила поинаку не е определено, писмената и известувањата му се доставуваат на адресатот на последната позната адреса за прием на писмена. Писмената и известувањата може да се достават преку курирска служба, препорачано по пошта со повратна потврда за прием, преку електронска пошта, или преку кое било друго средство за комуникација со кое се обезбедува потврда за испраќањето или дека бил направен обид за достава.

(2) Писменото или известувањето се смета за примено на денот, кога фактички му било предадено на адресатот или на денот, кој во зависност од начинот на доставување определен со ставот (1) на овој член се смета како ден на кој писменото или известувањето е примено.

(3) Доколку странката има полномошник, сите писмена и известувања му се доставуваат на полномошникот, во согласност со одредбите од овој член. Се смета дека писменото или известувањето кое му било испратено на полномошникот ѝ е испратено на странката.

(4) Се смета дека доставувањето на писменото или известувањето е доставено и тогаш кога странката или нејзиниот полномошник одбива да го прими, за што се составува писмена белешка.

ПОВЕДУВАЊЕ НА АРБИТРАЖНА ПОСТАПКА

Тужба до Постојаната арбитража

Член 10

- (1) Арбитражната постапка се поведува со тужба.
- (2) Тужбата се поднесува до Постојаната арбитража во хартиена форма или по електронска пошта на електронска адреса определена од Постојаната арбитража.
- (3) Тужбата мора да содржи:
- а) полно име на странките (фирма и седиште на правното лице, запишани во Централниот регистар на Република Северна Македонија или друг регистар поткрепени со доказ од соодветниот регистар и нивен застапник или полномошник ако го имаат);
  - б) адреса на странките, телефон, телефакс и електронска адреса за прием на писмена;
  - в) тужбено барање;
  - г) факти врз кои се заснова тужбеното барање;
  - д) докази;
  - ѓ) арбитражна спогодба, ако е склучена;
  - е) предлог за бројот на арбитрите, за јазикот на постапката и за местото на арбитражата ако странките за тоа претходно не се договориле;
  - ж) име на арбитерот;
  - з) ознака за вредноста на предметот на спорот;
  - с) потпис на подносителот, односно електронски потпис.
- (4) Кон тужбата мора да се приложи препис или фотокопија на главниот договор или на арбитражната спогодба (ако таа не е содржана во главниот договор), ако такви исправи постојат.
- (5) Тужителот, кон тужбата треба да ги приложи сите исправи што ги смета за важни или може да се повика на исправи или на други докази што има намера да ги поднесе.
- (6) Ако тужбата се поднесува во хартиена форма, тужителот е должен тужбата и нејзините прилози да ја поднесе во доволен број примероци за спротивната странка, за арбитерот/арбитрите и за генералниот секретар на Постојаната арбитража.
- (7) Ако тужбата не ги содржи сите елементи од ставовите (3) и (4) на овој член или не е поднесена во доволен број примероци согласно со ставот (6) на овој член, генералниот секретар на Постојаната арбитража ќе го повика тужителот да ја дополни тужбата или да достави доволен број примероци, во рок кој ќе го определи генералниот секретар. Ако тужителот во определениот рок не ја дополни тужбата или не достави доволен број примероци, генералниот секретар ќе ја запре постапката.

Почеток на арбитражната постапка

Член 11

Арбитражната постапка почнува на денот кога Постојаната арбитража ќе ја прими тужбата во хартиена форма или по електронска пошта на електронска адреса определена од Постојаната арбитража.

Уписна такса

Член 12

(1) При поднесувањето на тужбата, тужителот мора да плати уписна такса во согласност со Правилата за трошоците на постапката пред Постојаната арбитража при Стопанската комора на Северна Македонија.

(2) Генералниот секретар на Постојаната арбитража нема да ја достави тужбата до тужениот додека не се плати уписната такса.

(3) Ако тужителот не ја плати уписната такса, генералниот секретар на Постојаната арбитража ќе определи дополнителен рок за плаќање. Ако и во дополнителниот рок уписната такса не биде платена, генералниот секретар ќе ја запре постапката.

Одговор на тужба

Член 13

(1) Генералниот секретар на Постојаната арбитража ја доставува тужбата и нејзините прилози до тужениот и ќе го повика тужениот да даде одговор на тужба во рок од 30 дена од приемот на тужбата и нејзините прилози.

(2) Генералниот секретар на Постојаната арбитража ја доставува тужбата и нејзините прилози до тужениот во хартиена форма или на електронската адреса за прием на писмена наведена во тужбата во согласност со одредбите од членот 9 од овие Арбитражни правила.

(3) Одговорот на тужбата тужениот го доставува до Постојаната арбитража во хартиена форма или по електронска пошта на електронска адреса определена од Постојаната арбитража.

(4) Одговорот на тужба мора да содржи:

- а) полно име на странките (фирма и седиште на правното лице, запишани во Централниот регистар на Република Северна Македонија или друг регистар поткрепени со доказ од соодветниот регистар и нивен застапник или полномошник ако го имаат);
- б) адреса на странките, телефон, телефакс и електронска адреса за прием на писмена;
- в) евентуален приговор за ненадлежност;
- г) одговор на наводите на тужителот;
- д) одговор на барањето на тужителот;
- ѓ) одговор на проценетата вредност на предметот на спорот кога барањето не се однесува на паричен износ;

- е) предлог за бројот на арбитрите, за јазикот на постапката и за местото на арбитражата ако странките за тоа претходно не се договориле;
- ж) име на арбитерот;
- з) потпис на подносителот, односно електронски потпис.

(5) Одредбата од членот 10 ставови (5) и (6) од овие Арбитражни правила се однесува и на одговорот на тужбата.

(6) Генералниот секретар на Постојаната арбитража го доставува одговорот на тужбата заедно со прилозите до тужителот.

(7) Ако тужениот не одговори на тужбата постапката продолжува во согласност со одредбите на членот 44 став (1) од овие Арбитражни правила.

Противтужба и приговор заради пребивање

Член 14

(1) Тужениот може да поднесе противтужба или приговор заради пребивање најдоцна во одговорот на тужбата, ако противтужбата, односно приговорот заради пребивање произлегуваат од правниот однос кој е опфатен со арбитражната спогодба.

(2) На противтужбата соодветно се применуваат членовите 9 и 11 од овие Арбитражни правила.

(3) Тужителот има право на одговор на противтужбата, односно на приговорот заради пребивање во рок од 30 дена од приемот на -противтужбата.

(4) За дозволеноста на дополнително поднесена противтужба или приговор заради пребивање одлучува арбитражниот суд, имајќи ги предвид сите околности на случајот, а особено фазата во која се наоѓа постапката.

Спојување на постапки

Член 15

(1) По предлог на странките, претседателството на Постојаната арбитража може да спои две или повеќе постапки, кои се водат според овие Арбитражни правила:

- а) ако сите странки се согласни со тоа, или
- б) ако сите барања од постапките се опфатени со иста арбитражна спогодба, или
- в) кога сите барања од постапките не се опфатени со иста арбитражна спогодба, ако странките во постапките се исти, барањата произлегуваат од ист правен однос и претседателството оцени дека арбитражните спогодби се меѓусебно согласни.

(2) При одлучување за спојување на постапките претседателството на Постојаната арбитража ќе ги земе предвид сите околности кои ги смета за релевантни, вклучувајќи ја и околноста дали барем во една постапка веќе бил именуван арбитер, а ако бил именуван, дали биле именувани исти или различни арбитри.

Пред донесување на одлуката претседателството на Постојаната арбитража ќе се посветува со странките и со веќе именуваните арбитри.

(3) Ако странките не се договорат поинаку, постапките ќе се спојат со постапката која почнала прва.

Придружување на странка **Член 16**

(1) По барање на која било странка, арбитражниот суд при Постојаната арбитража може да дозволи кон постапката како странка да се придружи едно или повеќе трети лица, под услов сите лица да се обврзани со иста арбитражна спогодба.

(2) Пред донесувањето на одлуката од ставот (1) на овој член, арбитражниот суд ќе им даде можност на странките, вклучувајќи ги и третите лица за чие придружување се одлучува, да се изјаснат за барањето за придружување.

(3) Арбитражниот суд може да не го дозволи придружувањето ако со тоа несразмерно би се повредиле интересите на која било странка.

(4) Ако придружувањето на странка е по конституирањето на арбитражниот суд, странката која се придружува треба да се согласи за именуваниот арбитер/арбитри. Ако придружувањето на странка е пред конституирањето на арбитражниот суд, странката која се придружува учествува во именувањето на арбитрите во согласност со одредбите од членот 21 од овие Арбитражни правила.

Застапување и советување **Член 17**

(1) Странките можат да именуваат застапник (полномошник) или советник по свој избор. Имињата и адресите на тие лица странката мора писмено да ги достави до Постојаната арбитража. Во известувањето странката е должна да означи дали именувањето се однесува на застапување или советување, а доколку нема таква ознака, ќе се смета дека именувањето се однесува на застапување.

(2) Секоја странка е должна веднаш да го извести генералниот секретар на Постојаната арбитража, односно арбитражниот суд за какви било промени во нејзиното застапување.

(3) Арбитражниот суд може откако на странките ќе им даде можност да се произнесат во писмена форма во рок што тој ќе го определи, да преземе било каква мерка што е неопходна за да се избегне судир на интереси на арбитер кој произлегува од промената во застапувањето, вклучувајќи го и исклучувањето на новиот застапник од арбитражната постапка.

(4) Генералниот секретар на Постојаната арбитража, односно арбитражниот суд можат во секое време да побараат од застапникот доказ за неговите овластувања за застапување.

СОСТАВ И КОНСТИТУИРАЊЕ НА АРБИТРАЖЕН СУД

Број на арбитри

Член 18

- (1) Странките можат да се договорат спорот да го решава арбитер-поединец или арбитражен совет од тројца арбитри.
- (2) Ако во арбитражната спогодба е предвиден парен број на арбитри, претседателот на Постојаната арбитража ќе именува дополнителен арбитер.
- (3) Споровите чија вредност на предметот на спорот не надминува 30.000 евра ќе ги решава арбитер-поединец, освен ако странките најдоцна во рок од 15 дена по доставувањето на тужбата до тужениот изречно не се договориле спорот да го решава арбитражен совет.
- (4) Споровите чија вредност на предметот на спорот надминува 30.000 евра ќе ги решава арбитражен совет, освен ако странките најдоцна во рок од 15 дена по доставувањето на тужбата до тужениот изречно не се договориле спорот да го решава арбитер-поединец.

Именување арбитер-поединец

Член 19

- (1) Ако спорот го решава арбитер-поединец, странките спогодбено го именуваат арбитерот-поединец и до генералниот секретар на Постојаната арбитража го доставуваат името на арбитерот.
- (2) Ако странките во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на одговорот на тужбата, односно од денот на пропуштање да се поднесе одговор на тужбата, не постапат во согласност со одредбата од ставот (1) на овој член, арбитерот-поединец ќе го именува претседателот на Постојаната арбитража.

Именување на арбитражен совет

Член 20

- (1) Арбитражниот совет е составен од тројца арбитри, членови на советот.
- (2) Ако странките не се договориле поинаку, арбитражниот совет се конституира на тој начин што тужителот именува еден арбитер во тужбата, тужениот именува еден арбитер во одговорот на тужбата, а претседателот на арбитражниот совет се именува од страна на претседателот на Постојаната арбитража.
- (3) Ако странката во тужбата или во одговорот на тужбата не именува арбитер, генералниот секретар на Постојаната арбитража ќе ја повика во рок од 15 дена од приемот на барањето за именување арбитер, да именува арбитер.

(4) Ако некоја од странките пропушти да именува арбитер во рокот определен во ставот (3) на овој член, арбитерот наместо неа ќе го именува претседателот на Постојаната арбитража.

Именување на арбитри во случај на повеќестранкарска арбитража

Член 21

(1) Ако во еден спор во улога на иста странка се појавуваат повеќе тужители или тужени, тие се должни претходно да се спогодат за именување, односно предлагање на заеднички арбитер.

(2) Ако странките од ставот (1) на овој член не постигнат спогодба или ако во своите одвоени поднесоци не одредат, односно не предложат за арбитер исто лице, наместо нив арбитерот ќе го именува претседателот на Постојаната арбитража.

Листи на арбитри

Член 22

(1) Арбитрите се именуваат, по правило, од листата на арбитрите на Постојаната арбитража.

(2) Секоја странка може да именува арбитер и надвор од листата на арбитрите.

(3) Претседателот на арбитражниот совет, по правило, се именува од листата на арбитрите.

(4) Постојаната арбитража има две листи на арбитри од кои се именуваат арбитрите поединци, членовите и претседателите на арбитражните совети, и тоа:

- а) листата на арбитри за споровите со меѓународен елемент и
- б) листата на арбитри за споровите без меѓународен елемент.

(6) Листите на арбитри од ставот (1) на овој член ги утврдува Управниот одбор на Стопанската комора на Северна Македонија, на предлог на претседателството на Постојаната арбитража.

Известување за именувањето и прифаќање на именувањето

Член 23

(1) Генералниот секретар на Постојаната арбитража ќе ги извести лицата кои се именувани за арбитри, за извршеното именување.

(2) Во рок од 10 дена од приемот на известувањето од ставот (1) на овој член, арбитерот ќе достави писмено известување до генералниот секретар на Постојаната арбитража за прифаќање на именувањето, а во спротивно ќе се смета дека го одбил именувањето.

(3) Ако арбитерот го одбие именувањето, генералниот секретар на Постојаната арбитража ќе ја повика странката која го именувала во рок од 8 дена да именува друго лице за арбитер.

(4) Ако претседателот на арбитражниот совет или арбитерот именуван од претседателот на Постојаната арбитража го одбие именувањето, претседателот на Постојаната арбитража во рок од 8 дена ќе именува нов арбитер, односно претседател на арбитражниот совет.

(5) Генералниот секретар на Постојаната арбитража го доставува до секоја од странките известувањето за прифаќање на именувањето за арбитер, во рок од 15 дена од денот на приемот на известувањето, и ќе определи рок во кој можат да се дадат забелешки.

Независност и непристрасност на арбитрите

Член 24

(1) Лицето кое би можело да стане арбитер е должно на сите кои ќе му се обратат во врска со можноста за негово именување да им ја каже секоја околност што би можела да доведе до оправдано сомневање во неговата непристрасност или независност.

(2) Именуваниот арбитер по именувањето и во текот на целата постапка е должен на странките да им ги соопшти сите такви околности.

Изјава на арбитерот

Член 25

(1) При поднесувањето на известувањето за прифаќање на именувањето за арбитер до генералниот секретар на Постојаната арбитража, именуваниот арбитер е должен да приложи и писмена изјава за својата достапност, непристрасност и независност.

(2) Во изјавата од ставот (1) на овој член, именуваниот арбитер е должен да им ги открие на странките сите околности што можат да ја доведат во прашање неговата непристрасност и/или независност, а особено:

- а) ако вршел било какви задачи или налози за некоја од странките, или
- б) ако има непосреден или посреден финансиски интерес во врска со решавањето на предметот, или
- в) ако има било какви доверливи информации кои се однесуваат на предметот на спорот, а кои ги дознал од извори надвор од арбитражната постапка, или
- г) ако располага со други информации кои се важни за зачувување на надворешниот изглед на непристрасноста.

(3) Изјавата од ставот (1) на овој член, генералниот секретар на Постојаната арбитража го доставува до секоја од странките, заедно со известувањето за прифаќање на именувањето од страна на арбитерот.

Потврдување на арбитрите
Член 26

(1) За потврдување на именуваниот арбитер одлучува претседателот на Постојаната арбитража. При тоа, претседателот на Постојаната арбитража ја зема предвид изјавата од членот 25 од овие Арбитражни правила и сите околности кои би можеле да предизвикаат оправдано сомневање за неговата непристрасност и независност, достапноста и можноста за квалитетно и навремено извршување на должноста арбитер, како и евентуалните забелешки на странките. Претседателот на Постојаната арбитража не мора да ја образложи својата одлука.

(2) Ако потврдувањето на именуваниот арбитер е одбиено, генералниот секретар на Постојаната арбитража ќе ја повика странката односно арбитрите, во рок кој ќе им го определи, повторно да извршат именување.

(3) Арбитражниот суд е конституиран по потврдувањето на арбитерот-поединец односно арбитрите-членови на арбитражниот совет. Генералниот секретар на Постојаната арбитража ќе ги извести странките дека арбитражниот суд е конституиран.

Изземање на арбитер
Член 27

(1) Изземање на секој арбитер може да се бара ако постојат околности што би можеле да доведат до оправдано сомневање во неговата непристрасност или независност, или ако арбитерот ги нема квалификациите за кои странките се договориле.

(2) Странката може да бара изземање на арбитерот кој што самата го именувала само од причина за која што дознала откако го именувала.

Барање за изземање
Член 28

(1) Странката која има намера да бара изземање на арбитерот е должна е во рок од 15 дена откако е известена за именувањето на арбитерот чие изземање се бара, или во рок од 15 дена откако дознала за околностите наведени во членот 27 од овие Арбитражни правила да поднесе барање за изземање до генералниот секретар на Постојаната арбитража, наведувајќи ги причините поради кои бара изземање.

(2) Ако странката во рокот од ставот (2) на овој член не поднесе барање за изземање се смета дека се одрекла од тоа право.

(3) За поднесеното барање за изземање, генералниот секретар на Постојаната арбитража ја известува спротивната странка и арбитерот чие изземање се бара, а може да бидат известени и другите членови на арбитражниот совет. Известувањето мора да биде во писмена форма и мора да ги содржи причините за

кои се бара изземање. Ако арбитерот, чие изземање се бара, не се повлече, или спротивната странка не се согласи со изземањето, одлуката за изземањето ќе ја донесе претседателот на Постојаната арбитража.

Неизвршување или неможност за извршување на должноста арбитер

Член 29

(1) Ако арбитерот поради правни или фактички причини не е во состојба да ја извршува својата должност, или поради други причини не ја извршува во примерен рок, неговиот мандат престанува ако се повлече од таа функција или ако странките се договорат за нејзиното престанување.

(2) Доколку странките не се договорат за која било од овие причини, секоја странка може да побара од претседателството на Постојаната арбитража да донесе одлука за престанок на мандатот на арбитерот.

Именување заменик на арбитерот

Член 30

Кога мандатот на арбитерот ќе му престане врз основа на член 28 и 29 од овие Арбитражни правила, или поради неговото повлекување од должност поради која било друга причина, или поради отповикување на неговиот мандат врз основа на договор на странките, или во кој било друг случај на престанок на неговиот мандат, ќе биде именуван заменик на арбитерот, согласно со правилата кои се применувале при именувањето на арбитерот кој се заменува.

Повторување на расправата во случај на измена на составот на арбитражниот совет

Член 31

(1) Ако во текот на постапката дојде до измена на составот на арбитражниот совет, расправата се повторува.

(2) Во согласност со странките, арбитражниот суд може да одлучи расправата да не се повторува.

(3) Ако е именуван нов арбитер-поединец, расправата мора да се повтори.

ПОСТАПКА ПРЕД АРБИТРАЖНИОТ СУД

Водење на постапката

Член 32

(1) Арбитражниот суд ја води постапката согласно овие Арбитражни правила и договорот на странките, на начин што го смета за најсоодветен, под услов со странките да се постапува рамноправно и во сите фази на постапката на секоја

странка да ѝ биде дадена можност да ги изнесе своите наводи и барања и да се произнесе за наводите и барањата на спротивната странка. Во рамките на своите дискрециони овластувања арбитражниот суд е должен да ја води постапката, така што ќе ги спречи непотребните одолжувања и трошоци и да обезбеди правична и ефикасна постапка за решавање на спорот.

(2) Сите учесници во постапката се должни да се однесуваат со добра волја и да сторат сè што е потребно за ефикасно водење на постапката и за избегување на непотребните трошоци и одолжувања. Ако странката се однесува спротивно на обврската од овој став, арбитражниот суд може тоа да го земе предвид при донесувањето на одлуката за трошоците на арбитражната постапка.

Место на арбитражата

Член 33

(1) Ако странките не се договориле поинаку, местото на арбитражата ќе биде Скопје.

(2) Без оглед на местото на арбитражата, арбитражниот суд може да се состане и во кое било друго место што се смета за соодветно за советување меѓу своите членови, за сослушување на сведоците, вештаците или странките, или за преглед на стоки, на други работи или на исправи, освен ако странките не се договориле поинаку.

(3) Состаноците на арбитражниот суд можат да се одржуваат и со примена на преку видео или телефонска конференција или друго слично средство за комуникација.

(4) Се смета дека арбитражната пресуда е донесена во местото на арбитражата.

Јазик на постапката

Член 34

(1) Постапката пред арбитражниот суд, по правило, се води на македонски јазик.

(2) Постапката пред арбитражниот суд се води на јазикот или на јазиците кои ќе ги договорот странките.

(3) Доколку странките не се договориле за јазикот на постапката, арбитерот-поединец односно арбитражниот совет веднаш по своето конституирање, го определува јазикот на којшто ќе се води постапката, при што особено ќе се земе предвид јазикот или јазиците на главниот договор од кој произлегува спорот што се решава во постапката. Договорот на странките или одлука на арбитражниот суд за јазикот на постапката, ако во нив не е поинаку одредено, ќе се применува на сите писмени изјави на странките, усната постапка и на сите одлуки, решенија или други известувања на арбитражниот суд.

(4) Арбитражниот суд може да им наложи на странките кон секој доказ да приложат и превод на јазикот или јазиците за кои странките се договориле или го определил арбитражниот суд.

(5) Ако странките не се договориле за јазикот на постапката, до моментот на определување на јазикот на постапката од страна на арбитражниот суд, тужбата, одговорот на тужбата и другите поднесоци се поднесуваат на јазикот на главниот договор.

(6) Арбитражниот суд определува преведувач за странката што не го познава јазикот на кој се води постапката, на нејзина сметка, независно од исходот на постапката.

(7) Ако странките не успеат да се договорат, или ако арбитражниот суд не успее да го определи јазикот на постапката, јазик на постапка ќе биде македонскиот јазик и неговото кирилско писмо.

Временска рамка за текот на постапката

Член 35

(1) Арбитражниот суд е должен веднаш по конституирањето без одлагање, а по претходен состанок со странките, со решение да ја утврди временската рамка за текот на постапката како и дополнителни правила за водење на постапката, ако смета дека такви правила се потребни.

(2) Состанокот заради утврдување на временската рамка на постапката и дополнителни правила за водење на постапката може да се одржи со физичко присуство, преку видео или телефонска конференција, електронска пошта или друго слично средство за комуникација. Ако странките не се договориле поинаку, арбитражниот суд го определува начинот на одржување на состанокот. Пред одржување на состанокот, арбитражниот суд може да побара од странките да достават предлози во врска со временската рамка на постапката.

(3) Со временската рамка за текот на постапката арбитражниот суд ги определува роковите за евентуалните натамошни писмени поднесоци, датумот, односно датумите на усните расправи, датумот до кој советот ќе ја донесе арбитражната одлука и другите елементи кои ги смета за неопходни. Дополнителните правила за водење на постапката обично се однесуваат на писмените поднесоци, доказите, сведоците, вештаците и рочиштето.

(4) Арбитражниот суд е должен временската рамка за текот на постапката да им ја достави на странките и на генералниот секретар на Постојаната арбитража.

(5) За да се обезбеди континуирано ефикасно водење на постапката, арбитражниот суд, по претходно советување со странките, на начин опишан со ставот (2) на овој член може да дополни или да ја измени временската рамка за текот на постапката. Дополнетата или изменетата временска рамка за текот на постапката арбитражниот суд ја доставува до странките и до генералниот секретар на Постојаната арбитража.

Натамошни поднесоци на странките

Член 36

(1) Со временската рамка за текот на постапката се определува кои натамошни поднесоци треба да ги поднесат странките и рокот за нивно поднесување.

(2) Сите поднесоци и прилози кон нив што секоја странка во текот на арбитражната постапка ги упатува до арбитражниот суд се поднесуваат до генералниот секретар на Постојаната арбитража во хартиена форма во доволен број примероци за спротивната странка и за сите арбитри и за генералниот секретар на Постојаната арбитража или по електронска пошта на електронска адреса определена од Постојаната арбитража.

(3) По приемот на поднесоците и прилозите кон нив од ставот (1) на овој член, генералниот секретар на Постојаната арбитража ќе достави примерок од поднесокот и прилозите кон него до спротивната странка во согласност со членот 9 од овие Арбитражни правила и до сите арбитри.

Рокови

Член 37

(1) Роковите што ги одредува арбитражниот суд за поднесување на поднесоците не треба да се подолги од 30 дена. Арбитражниот суд може да ги продолжи определените рокови, ако најде дека таквото продолжување е оправдано.

(2) Роковите почнуваат да течат наредниот ден од денот на кој се смета дека писменото или известувањето е примено во согласност со членот 9 став (2) од овие Арбитражни правила.

(3) Ако последниот ден на рокот паѓа на државен празник или во неработен ден, во живеалиштето или седиштето на адресантот, рокот се продолжува до првиот нареден работен ден. Државните празници или неработните денови што паѓаат во рокот, се пресметуваат во рокот.

Надлежност на арбитражниот суд да одлучува за својата надлежност

Член 38

(1) Арбитражниот суд е надлежен да одлучува за својата надлежност, вклучувајќи ги и сите приговори, кои се однесуваат на постоењето или на полноважноста на арбитражната спогодба. За таа цел арбитражната клаузула која е составен дел од некој договор ќе се смета како договор кој е независен од останатите одредби на тој договор. Одлуката на арбитражниот суд дека тој договор е ништовен сама по себе не значи дека е неполноважна и арбитражната клаузула.

(2) Странката може да поднесе приговор за ненадлежност најдоцна во одговорот на тужбата, односно во случај на противтужба или приговор заради пребивање во одговорот на противтужбата или во одговорот на приговорот заради пребивање.

Фактот дека странката именувала арбитер или учествувала во постапката за негово именување, не влијае врз нејзиното право на приговор.

(3) Странката може да поднесе приговор дека арбитражниот суд ги пречекорува границите на својата надлежност, без одлагање откако арбитражниот суд ќе преземе дејствие за кое странката смета дека претставува пречекорување.

(4) Во случаите од ставовите (2) и (3) на овој член, арбитражниот суд може да го дозволи и приговорот кој е поднесен подоцна во текот на постапката, ако смета дека задоцнувањето на странката е оправдано.

(5) Арбитражниот суд може да одлучува по приговорите од ставовите (2) и (3) на овој член со решение, како за претходно прашање или со арбитражната пресуда за суштината на спорот. Арбитражниот суд може да продолжи со постапката и да донесе арбитражна пресуда без оглед на тоа дали пред државен суд се води постапка за оспорување на неговата надлежност.

Преиначување на барања

Член 39

(1) Ако странките не се договориле поинаку, странките можат во текот на постапката да го преиначат (изменат или дополнат) тужбеното барање, одговорот на тужбеното барање или барањето во противтужбата, само ако тие преиначувања се во рамките на арбитражната спогодба.

(2) Арбитражниот суд нема да го дозволи преиначувањето ако смета дека тоа не е целисходно со оглед на одолговлекувањето кое би го предизвикало неговото задоцнето преземање, или со оглед на штетата којашто би можела да ја претрпи другата странка, или со оглед на други околности кои арбитражниот суд ги смета за релевантни.

Усна расправа

Член 40

(1) Ако странките не се договориле поинаку усна расправа ќе се одржи, по барање на некоја од странките или ако арбитражниот суд оцени дека е тоа потребно.

(2) Ако се одржува усна расправа, арбитражниот суд е должен навремено да ги извести странките за датумот, часот и местото на одржување на расправата.

(3) Усната расправа, по правило се одржува во седиштето на Постојаната арбитража. По предлог на странките, или со нивна согласност, арбитражниот суд може да одлучи, усната расправа да се одржи и надвор од седиштето на Постојаната арбитража.

(4) Ако странките поинаку не се договорат, усната расправа не е јавна.

(5) Арбитражниот суд одлучува дали за формата во која ќе се регистрираат дејствијата преземени во текот на усната расправа.

(6) Ако ниту една од странките не бара да се одржи усна расправа, а арбитражниот суд оцени дека доставените писмена и докази се доволни за донесување на пресуда и без усна расправа, нема да се закаже усна расправа, туку постапката ќе се води врз основа на доставените писмена и докази, што се констатира во временската рамка за текот на постапката.

Докази **Член 41**

(1) Арбитражниот суд одлучува за дозволеноста, релевантноста и доказната сила на секој доказ.

(2) Арбитражниот суд одлучува за изведување на докази, по предлог на странките или по сопствена иницијатива. Арбитражниот суд може да определи изведување на докази во текот на целата постапка.

(3) Арбитражниот суд може во кое било време во текот на постапката од која било странка да побара, во определен рок:

- а) да објасни кои докази ги предлага и кои факти ги докажува со одделните докази,
- б) да поднесе исправи или други докази, за кои арбитражниот суд смета дека би можеле да бидат релевантни за исходот на постапката.

(4) Секоја исправа, писмена изјава на сведок, вештачење или друг доказ што едната странка ќе го поднесе до арбитражниот суд, ќе се достави до спротивната странка.

Сведоци **Член 42**

(1) Ако е потребно да се сослушаат сведоци, секоја странка е должна најмалку 15 дена пред усната расправа да ги достави до арбитражниот суд и до спротивната странка, имињата и адресите на сведоците кои сака да ги предложи, да наведе кои факти се докажуваат со нивното сведочење и јазикот на кој ќе се сведочи.

(2) Арбитражниот суд ќе се погрижи за превод на усните изјави на сведоците на расправата, ако смета дека е тоа потребно, со оглед на околностите на случајот, или ако странките за тоа се договориле и го известиле за тоа арбитражниот суд најмалку 15 дена пред одржување на расправата.

(3) Арбитражниот суд го определува начинот и текот на сослушувањето на сведоците. Арбитражниот суд може да одлучи сведокот или сведоците да не бидат присутни при давањето изјави на другите сведоци.

(4) Арбитражниот суд може да определи сослушување на сведоците да се врши со употреба на видео конференциска врска.

(5) Арбитражниот суд може по претходно советување со странките да одлучи пред усната расправа и во рокот кој ќе го определи, одделно сведочење да се поднесе во форма на потпишана писмена изјава.

Вештаци **Член 43**

(1) Странките можат во постапката да достават вештачења (писмен наод и мислење) на вештаци кои самите ги ангажирале.

(2) Во врска со поднесениот писмен наод и мислење, арбитражниот суд може да одлучи на усната расправа да се сослушаат вештаците кои ги ангажирале странките.

(3) Арбитражниот суд може, по претходно советување со странките, да именува еден или повеќе вештаци со задача да му дадат писмен наод и мислење за прашањата што ќе ги утврди арбитражниот суд.

(4) Во случаите од ставот (3) на овој член, арбитражниот суд ќе донесе решение со кое:

- а) ќе ги определи фактите и прашањата на кои се однесува наодот и мислењето;
- б) ќе побара од странките да му ги дадат на вештакот сите релевантни информации или да му ги поднесат сите релевантни исправи, или заради преглед да му овозможат пристап на вештакот до сите релевантни исправи, стоки или други предмети; и
- в) ќе го определи рокот за изготвување и доставување на писмениот наод и мислење.

(5) Странките се должни да му ги дадат на вештакот или вештаците од ставот (3) на овој член сите известувања или да им ги стават на увид исправите и другите документи или стоката што тие ќе ја побараат. За секое несогласување помеѓу некоја странка и вештакот во поглед на важноста на бараните известувања се известува арбитражниот суд за тој да одлучи за тоа.

(6) По приемот на писмениот наод и мислење од ставот (4)(в) на овој член, арбитражниот суд преку генералниот секретар на Постојаната арбитража ќе достави примерок од наодот и мислењето до странките, и ќе им даде можност писмено да се изјаснат за него во рок што ќе го определи арбитражниот суд. Странките се овластени да ја прегледаат секоја исправа на којашто вештакот се повикува во наодот и мислењето.

(7) Откако ќе поднесат писмен наод и мислење, на барање на секоја од странките, вештакот или вештаците именувани од арбитражниот суд, може да бидат сослушани на расправа на која странките можат да присуствуваат и да им поставуваат прашања на вештаците. Секоја странка е овластена на таа расправа да доведе други вештаци за да дадат свој мислење за спорните прашања.

(8) Одредбите за изземање на арбитер и за неизвршување или неможност за извршување на должноста арбитер од овие Арбитражни правила се применуваат и

за вештакот именуван од арбитражниот суд. За изземањето на вештакот одлучува арбитражниот суд.

Пропуштање на странките

Член 44

(1) Ако во рокот определен за одговор на тужба тужениот пропушти да поднесе одговор на тужбата, не наведувајќи за тоа оправдани причини, постапката пред арбитражниот суд продолжува. Пропуштањето на тужениот, само по себе, нема да се смета за признание на наводите на тужителот.

(2) Ако едната од странките, откако уредно биде известена согласно со овие Арбитражни правила, а не дојде на расправа, не наведувајќи за тоа оправдани причини, арбитражниот суд може да ја продолжи постапката и донесе одлука врз основа на доказите со кои располага.

(3) Ако странката која била уредно повикана да поднесе исправи или други докази, не наведувајќи за тоа оправдани причини нема да го стори тоа, арбитражниот суд може да донесе одлука врз основа на доказите со кои располага.

(4) Ако странката не наведувајќи за тоа оправдани причини не ги преземе дејствата, кои според овие Арбитражни правила или по барање на арбитражниот суд е должна ги преземе, арбитражниот суд ќе оцени какви последици ќе настапат поради таквото нејзино однесување.

Прекин на арбитражната постапка по повод постапка пред суд

Член 45

(1) Ако во иста работа и меѓу исти странки е поведена парнична постапка пред суд на Република Северна Македонија, арбитражниот суд при Постојаната арбитража може, ако најде дека за тоа постојат посебно важни причини, да одреди дека арбитражната постапка се прекинува додека правосилно не се заврши парничната постапка пред судот.

(2) Ако во текот на арбитражната постапка се отвори стечајна постапка над било која од странките, арбитражната постапка ќе се прекине или ќе настапи друга правна последица во согласност со меродавното арбитражно и стечајно право. Според тоа право ќе се определи и продолжувањето на арбитражната постапка и нејзиното дејство.

Одрекување од правото на приговор

Член 46

(1) Странката која знае или можела да знае дека некоја одредба од овие Арбитражни правила или на други правила, кои се применуваат во постапката, или некој услов кој произлегува од арбитражната спогодба не е почитуван, но и покрај тоа продолжи да учествува во арбитражната постапка, или, ако во предвидениот рок не приговори, ќе се смета дека се одрекла од правото на приговор.

Привремени мерки за обезбедување
Член 47

(1) Ако странките поинаку не се договориле, арбитражниот суд може, на предлог на една од странките, да определи привремена мерка за обезбедување која арбитражниот суд ја смета за потребна според предметот на спорот. Арбитражниот суд може определувањето на привремената мерка да го услови со полагање на соодветно обезбедување (гаранција) од страна на предлагачот.

(2) Арбитражниот суд определува привремена мерка со решение.

(3) Привремената мерка, по правило се определува, откако на спротивната странка ќе и се даде можноста да се изјасни за предлогот. По исклучок, ако оцени дека е тоа итно, а особено ако известувањето на спротивната странка за поднесениот предлог, ќе го осуети определувањето на привремената мерка или ќе го намали нејзиниот ефект, арбитражниот суд може со решение да определи привремена мерка, пред да ѝ овозможи на спротивната странка да се изјасни за предлогот. Во таков случај, арбитражниот суд е должен веднаш штом тоа ќе биде можно, на странката на која се однесува привремената мерка да ѝ овозможи да се изјасни за предлогот и врз основа на нејзината изјава да ја преиспита одлуката за привремена мерка.

(4) По предлог на која било странка, а во исклучителни случаи, по претходно известување на странките, и по своја иницијатива, арбитражниот суд може да ја измени, задржи или укине привремената мерка, која ја определил,

(5) Со прифаќањето на овие Арбитражни правила странките се обврзуваат дека секоја привремена мерка ќе ја извршат без одлагање, односно во рокот што го определил арбитражниот суд. Ако странката на која се однесува привремената мерка доброволно не ја изврши определената мерка, тогаш странката на чијшто предлог таа мерка е определена може да се обрати до надлежниот суд заради нејзино присилно спроведување.

(6) Предлогот за определување или спроведување на привремена мерка или друго средство за обезбедување, кое странката го поднела до суд, не е неспоиво со арбитражната спогодба или со овие Арбитражни правила и не се смета за одрекување од арбитражната спогодба. Странките без одлагање ќе го известат генералниот секретар на Постојаната арбитража и арбитражниот суд за секој поднесен предлог до суд, како и за сите мерки или други средства за обезбедување определени од суд.

Арбитер за итни случаи
Член 48

(1) Странката на која ѝ е потребна итна привремена мерка и која не може да чека до конституирањето на арбитражниот суд може да поднесе барање за постапка пред арбитер за итни случаи, која е уредена во Додатокот II.

(2) Правилата за постапката пред арбитерот за итни случаи нема да се применуваат ако странките се договориле да ја исклучат примената на Додатокот II.

Заклучување на расправата

Член 49

(1) Кога арбитражниот суд ќе оцени дека странките имале доволно можност да се изјаснат за предметот и дека расправата е исцрпена, ќе соопшти дека расправата е заклучена.

(2) Арбитражниот суд може да соопшти дека расправата е заклучена и кога останало да се прибават исправи или други докази потребни за одлучување, а странките ќе се откажат од расправањето за тие докази.

(3) Во исклучителни случаи, пред да ја донесе одлуката арбитражниот суд може, по предлог на странките или по сопствена иницијатива, повторно да ја отвори заклучената расправа, ако тоа е потребно заради дополнување на постапката или разјаснување на одделни поважни прашања

Арбитражна пресуда, решение и заклучок

Член 50

(1) Одлуките што арбитражниот суд ги донесува во арбитражната постапка имаат форма на арбитражна пресуда, решение или заклучок.

(2) Со арбитражна пресуда, арбитражниот суд одлучува за тужбеното барање, односно за барањето истакнато во противтужбата и за приговорот за пребивање. (суштината на спорот).

(3) За прашањата кои се однесуваат на управувањето со постапката и другите процесни прашања, арбитражниот суд одлучува со решение.

(4) Арбитражниот суд донесува заклучок за завршување на постапката во следниве случаи:

а) ако тужителот ја повлече тужбата, освен во случаите кога тужениот ќе приговори на тоа, а арбитражниот суд смета дека тужениот има оправдан интерес да се донесе конечна одлука за спорот;

б) ако странките се договориле за завршување на постапката;

в) ако арбитражниот суд оцени дека продолжувањето на постапката, од кои било причини станало непотребно или невозможно.

Одлучување на арбитражниот совет

Член 51

(1) Во случаите кога спорот го решава арбитражен совет, сите одлуки од членот 50 од овие Арбитражни правила се донесуваат со мнозинство гласови. Ако не може

да се постигне мнозинство, претседателот на арбитражниот совет ќе има одлучувачки глас.

(2) Ако некој од арбитражите одбие да учествува во гласањето за одредена одлука, останатите арбитражи можат да донесат одлука и без него.

(3) Арбитерот кој не се согласува со донесената одлука, може да го издвои своето мислење во писмена форма

(4) Арбитражниот совет може да го овласти претседателот на советот да одлучува за процесните прашања, но арбитражниот совет може донесеното решение подоцна да го измени.

Завршување на арбитражната постапка

Член 52

(1) Арбитражната постапка завршува со донесување арбитражна пресуда, со решение или со заклучок за завршување на постапката, во согласност со членот 50 став (4) од овие Арбитражни правила.

(2) Ако пред донесување на арбитражната одлука, продолжувањето на арбитражната постапка стане непотребно или невозможно во смисла на членот 50 став (4)в) на овие Арбитражни правила, арбитражниот совет е должен да ги известат странките за својата намера да ја заклучи постапката. Арбитражниот суд е овластен да донесе заклучок за завршување на постапката само ако странката или странките на тоа од оправдани причини не приговараат.

(2) Со завршување на арбитражната постапка согласно со ставот (1) на овој член мандатот на арбитражниот суд престанува, освен во случаите кога се изготвува исправка, толкување или дополнителна арбитражна пресуда. Во наведените случаи, мандатот на арбитражниот суд престанува со донесувањето на соодветната арбитражна пресуда за исправка, толкување или дополнување на пресудата. Во случај на поднесување тужба за поништување на арбитражната пресуда, мандатот на арбитражниот суд престанува со донесувањето на соодветната пресуда, со завршетокот на расправата или со преземање на дејствие со кое се елиминираат основите за поништување.

(3) Арбитражната постапка може да заврши и со заклучок за запирање на постапката донесен од страна на генералниот секретар на Постојаната арбитража во случаите од членот 10 став (7) и членот 12 став (3) на овие Арбитражни правила.

Други овластувања на генералниот секретар на Постојаната арбитража во текот постапката пред арбитражен суд

Член 53

(1) Покрај овластувањата што се изрично определени со овие Арбитражни правила, генералниот секретар на Постојаната арбитража може да присуствува на

усната расправа и на состаноците на арбитражниот суд заради советување и донесување на одлуки.

(2) Генералниот секретар на Постојаната арбитража е должен да присуствува на на усната расправа и на состаноците од ставот (1) на овој член, ако арбитерот-поединец или барем еден член од арбитражниот совет не е дипломиран правник.

(3) Генералниот секретар на Постојаната арбитража е овластен на арбитрите да им обрне внимание на правните прашања кои се од значење за одлучување, а особено на прашањата што се однесуваат на содржината и на формата на процесните дејствија што се преземаат.

АРБИТРАЖНА ПРЕСУДА

Меродавно право за суштината на спорот

Член 54

(1) Арбитражниот суд одлучува за спорот во согласност со правните правила кои ги избрале странките како меродавни за суштината на спорот. Изборот на правото или правниот систем на определена држава значи непосредно упатување на примена на материјалното право на таа држава, без правилата за судирот на законите, освен ако странките изречно поинаку не се договориле.

(2) Ако странките не го избрале меродавното право, арбитражниот суд ќе го примени правото на државата за кое смета дека е во најблиска врска со предметот на спорот.

(3) Арбитражниот суд ќе решава за спорот по правичност (amicable compositeur или ex aequo et bono) само ако странките изречно му дале такво овластување.

(4) Во секој случај, арбитражниот суд ќе одлучува во согласност со одредбите на договорот и ќе ги земе предвид и меродавните трговски обичаи.

(5) Во споровите без меѓународен елемент странките не можат да изберат меродавно право за решавање на суштината на спорот.

Рок за донесување на арбитражна пресуда

Член 55

(1) Арбитражниот суд е должен арбитражната пресуда да ја донесе во рок од девет месеци од денот на конституирањето, што се наведува во временската рамка за текот на постапката.

(2) Поради оправдани причини, претседателството на Постојаната арбитража може, врз основа на образложен предлог на арбитражниот суд тој рок да го продолжи. Притоа, претседателството на Постојаната арбитража може да побара објаснување за состојбата на предметот и за причините кои го оневозможиле донесувањето на арбитражната пресуда во рокот од ставот (1) на овој член.

Форма и содржина на арбитражната пресуда

Член 56

- (1) Арбитражната пресуда се донесува во писмена форма.
- (2) Арбитражната пресуда мора да биде образложена, односно да ги содржи причините врз кои се заснова пресудата, освен ако странките се договориле дека арбитражната пресуда не треба да се образложи или ако се работи за арбитражна пресуда врз основа на порамнување на странките во согласност со членот 59 став (4) од овие Арбитражни правила.
- (3) Во арбитражната пресуда мора да се наведе датумот кога е донесена и местото на донесување во согласност со членот 33 став (4) од овие Арбитражни правила.
- (4) Арбитражната пресуда мора да биде потпишана од арбитерот-поединец односно од членовите на арбитражниот совет. Кога одлучува арбитражен совет, доволно е арбитражната пресуда да биде потпишана од мнозинството членови на арбитражниот совет, со тоа што мора да бидат наведени причините зошто недостасува потпис на некој од арбитрите.
- (5) По донесувањето на арбитражната пресуда, арбитражниот суд без одлагање ќе му ја достави на генералниот секретар на Постојаната арбитража, во доволен број потпишани примероци, за сите странки и за Постојаната Арбитража.
- (6) Генералниот секретар на Постојаната арбитража на секоја од странките ќе ѝ достави потпишан примерок од арбитражната пресуда, вклучувајќи го и евентуално издвоеното мислење. Ако странките поинаку не се договориле, доставувањето на арбитражната пресуда се врши во согласност со одбедбите од членот 9 од овие Арбитражни правила.
- (7) Еден потпишан примерок од арбитражната пресуда и потврдите за извршеното доставување на странките се чуваат во Постојаната арбитража.

Испитување и одобрување на изготвените арбитражни одлуки

Член 57

- (1) Пред потпишувањето на арбитражната пресуда, арбитражниот суд е должен да достави нацрт од изготвената пресуда до генералниот секретар на Постојаната арбитража.
- (3) Испитувањето и одобрувањето на изготвените арбитражни одлуки го врши претседателот на Постојаната арбитража, или друг член на претседателството определен од страна на претседателот на Постојаната арбитража, кои можат да дадат насоки за изменување на формата на донесената арбитражна пресуда.
- (4) Арбитражната пресуда нема да биде доставена на странките пред да биде завршен процесот на испитување и одобрување на изготвената пресуда.

Делумна арбитражна пресуда

Член 58

(1) Арбитражниот суд може да донесе делумна арбитражна пресуда за одделно барање или за дел од барањето, ако тоа е доволно расправено за донесување на пресуда.

(2) Делумната арбитражна пресуда е конечна пресуда за барањето или дел од барањето за кое се одлучува со неа.

(3) Во делумната арбитражна пресуда арбитражниот суд може да изрече дека пресудата за трошоците се остава за подоцнежната арбитражна пресуда.

Порамнување пред арбитражниот суд и арбитражна пресуда врз основа на порамнување

Член 59

(1) Ако во текот на постапката пред арбитражниот суд, странките се порамнат за спорот, арбитражниот суд ќе ја запре постапката и ако тоа двете странки го побараат арбитражниот суд ќе состави записник за порамнувањето.

(2) Порамнувањето пред арбитражниот суд е склучено кога странките по прочитаниот записник за порамнувањето ќе го потпишат записникот.

(3) На барање на странките, арбитражниот суд ќе им се издаде заверен препис од записникот во кој е внесено порамнувањето.

(4) Ако во текот на постапката пред арбитражниот суд, странките се порамнат за спорот, арбитражниот суд ќе ја запре постапката и ако тоа двете странки го побараат ќе донесе арбитражна пресуда врз основа на порамнувањето. Арбитражниот суд не е должен таквата пресуда да ја образложи.

(5) На арбитражната пресуда врз основа на порамнување соодветно се применуваат одредбите од членовите 56 и 57 на овие Арбитражни правила.

Одлука за трошоците

Член 60

(1) На барање на странка, арбитражниот суд во арбитражната пресуда или во заклучокот со кој се завршува постапката ќе одреди која странка и во кој обем е должна да ѝ ги надомести на другата странка трошоците потребни за водење на постапката, вклучувајќи ги и трошоците за застапувањето и наградата на арбитражите и да ги поднесе сопствените трошоци, освен ако поинаку не е определено во арбитражната спогодба.

(2) За трошоците на постапката арбитражниот суд одлучува по слободна оцена, во правичен износ, земајќи ги предвид сите околности на случајот, а посебно исходот на арбитражната постапка, вредноста на спорот, сложеноста на предметот на спорот и потрошеното време на арбитражите.

(3) Ако арбитражниот суд пропушти да одлучи за трошоците, или таквата одлука е можна дури по завршувањето на арбитражната постапка, на барање на странка, арбитражниот суд ќе донесе посебна арбитражна одлука за трошоците.

Исправка и толкување на арбитражната пресуда и дополнителна арбитражна пресуда

Член 61

(1) Во рок од 30 дена од приемот на арбитражната пресуда, секоја странка може, известувајќи ја за тоа другата странка и генералниот секретар на Постојната арбитража, да побара од арбитражниот суд:

- а) да ја исправи секоја пресметковна, печатна или која било друга грешка од слична природа во арбитражната пресуда;
- б) толкување на одредено место или дел од арбитражната пресуда;
- в) да донесе дополнителна арбитражна пресуда за барањата за кои арбитражниот суд пропуштил да одлучи.

(2) Арбитражниот суд ќе и овозможи на спротивната странка да се изјасни за барањето од ставот (1) на овој член, во рок што ќе го определи арбитражниот суд.

(3) Ако арбитражниот суд смета дека барањето за исправка или толкување е оправдано, исправката и толкувањето на арбитражната пресуда ќе ги изготви во писмена форма, во рок од 30 дена од приемот на барањето. Исправката и толкувањето се составен дел на арбитражната пресуда.

(4) Арбитражниот суд може и по сопствена иницијатива да ја исправи секоја грешка наведена во ставот (1)а на овој член, во рок од 30 дена од денот на донесувањето на арбитражната пресуда.

(5) Ако арбитражниот суд оцени дека барање на странката за донесување на дополнителна арбитражна пресуда е оправдано, ќе донесе дополнителна арбитражна пресуда во рок од 60 дена од приемот на барањето.

(6) На исправката, толкувањето и на дополнителната арбитражната пресуда се применуваат одредбите од членовите 51 и 56 од овие Арбитражни правила.

Дејство на арбитражната пресуда

Член 62

(1) Арбитражната пресуда е конечна и ги обврзува странките. Со прифаќање на овие Арбитражни правила странките се обврзуваат дека секоја арбитражна пресуда ќе ја извршат без одлагање односно во рокот кој е определен со пресудата.

(2) Против арбитражната пресуда не е дозволен правен лек пред арбитражен суд од повисок степен.

(3) Арбитражната пресуда има дејство на правосилна судска пресуда и претставува извршна исправа.

Потврда за правосилност и извршност
Член 63

На барање на странките, генералниот секретар на Постојаната арбитража става потврда за правосилност и извршност на арбитражната пресуда.

Објавување на арбитражната пресуда
Член 64

Со согласност на двете странки, претседателството на Постојаната арбитража и генералниот секретар на Постојаната арбитража можат да објавуваат анонимизирани резимеа или извадоци од арбитражната пресуда во стручни списанија или публикации.

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Правила за водење на започнатите постапки
Член 65

Започнатите постапки пред Постојаната арбитража до денот на влегувањето во сила на овие Арбитражни правила ќе се завршат во согласност со Правилникот на Постојаниот избран суд - Арбитража при Стопанската комора на Македонија, бр. 07 – 1177/8 од 20.04.2011 година, Одлуката за изменување и дополнување на Правилникот на Постојаниот избран суд – Арбитража при Стопанска комора на Македонија, бр.07-3479/8 од 15.12.2011 година и Одлуката за изменување и дополнување на Правилникот на Постојаниот избран суд – Арбитража при Стопанска комора на Македонија, бр.02-2088/6 од 15.12.2016 година.

Правила за трошоците во постапката пред Постојаната арбитражата
Член 66

(1) Правилата за трошоците во постапката пред Постојаната арбитражата (награди на арбитражите, патни трошоци, административни трошоци, авансирање на трошоците за изведување на докази и други трошоци) ги утврдува Управниот одбор на Стопанската комора на Северна Македонија.

Мандат на органите на Постојаната арбитража
Член 67

(1) Органите на Постојаната арбитража именувани според досегашните прописи остануваат на функцијата до денот на именување на органите на Постојаната арбитража во согласност со овие Арбитражни правила.

(2) Одредбите за ограничување на правото на повторен континуиран избор во одредени органи на Постојаната арбитража ќе се применуваат на именувањата кои ќе се вршат по влегувањето во сила на овие Арбитражни правила.

Престанок на важење на прописи

Член 68

(1) Со влегување во сила на овие Арбитражни правила престанува да важи Правилникот на Постојаниот избран суд - Арбитража при Стопанската комора на Македонија, бр. 07 – 1177/8 од 20.04..2011 година, Одлуката за изменување и дополнување на Правилникот на Постојаниот избран суд – Арбитража при Стопанска комора на Македонија, бр.07-3479/8 од 15.12.2011 година и Одлуката за изменување и дополнување на Правилникот на Постојаниот избран суд – Арбитража при Стопанска комора на Македонија, бр.02-2088/6 од 15.12.2016 година.

(2) Прописите од ставот (1) на овој член ќе се применуваат на започнатите постапки пред Постојаната арбитража во согласност со членот 65 од овие Арбитражни правила.

Објавување и влегување во сила на овие Арбитражни правила

Член 69

Овие Арбитражни правила се објавуваат на огласна табла во Стопанската комора на Северна Македонија и на веб-порталот на Стопанската комора на Северна Македонија, во рок од три дена од денот на нивното донесување и влегуваат во сила од денот на нивното објавување.

Бр. 02 – 605/6
29.04.2021 год.
С к о п ј е

Претседавач,
Антони Пешев, с.р.

ДОДАТОК 1

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПОСТОЈАНАТА АРБИТРАЖА

Седиште и печат на Постојаната арбитража

Член 1

(1) Постојаниот избран суд- Арбитража при Стопанската комора на Северна Македонија (Постојана арбитража) е самостојна и независна институција, која обезбедува административна поддршка при решавањето на споровите.

(2) Седиштето на Постојаната арбитража е во Скопје.

(3) Постојаната арбитража има свој печат, којшто гласи: “Стопанска комора на Северна Македонија – Постојан избран суд - Арбитража”.

Услови за вршење на дејноста на Постојаната арбитража

Член 2

Стопанската комора на Северна Македонија (во натамошниот текст: Комората) обезбедува просторни и административно-технички услови за вршење на дејноста на Постојаната арбитража.

Органи на Постојаната арбитража

Член 3

Органи на Постојаната арбитража се: претседателство, претседател и генерален секретар.

Состав и именување на претседателството

Член 4

(1) Претседателството на Постојаната арбитражата се состои од седум членови: претседател, еден потпретседател и пет члена без посебни функции кои ги именува Управниот одбор на Стопанската комора на Северна Македонија за мандатен период од пет години.

(2) За претседател и потпретседател на Постојаната арбитража едно лице може да биде избрано најмногу два мандати еднопобруго.

(3) Лицето кое два мандати еднопобруго било именувано за претседател или потпретседател на Постојаната арбитража, може да биде избрано за член на претседателството на Постојаната арбитража.

Надлежност и работа на претседателството

Член 5

- (1) Претседателството на Постојаната арбитража ги врши следните работи:
- а) врши општ надзор врз работата на Постојаната арбитража;
  - б) се грижи за правилна примена на Арбитражните правила и другите општи акти на Постојаната арбитража;
  - в) донесува одлуки за одбивање да се постапува по определени предмети во согласност со Арбитражните правила;
  - г) ги разгледува и одобрува годишните извештаи на Постојаната арбитража (извештај за работа и финансиски извештај) и планот за работа на Постојаната арбитража за следната година;
  - д) се грижи за промоција на Постојаната арбитража;
  - е) одлучува за други прашања и врши други работи определени со Арбитражните правила и со другите општи акти на Постојаната арбитража.
- (2) Претседателството на Постојаната арбитража работи на седници што се одржуваат по потреба.
- (3) Седниците на претседателството на Постојаната арбитража ги свикува и со нив раководи претседателот на Постојаната арбитража, а во негово отсуство го заменува потпретседателот.
- (4) Претседателството на Постојаната арбитража може полноправно да работи доколку се присутни повеќе од половината членови на претседателството, а одлуките ги донесува со мнозинство гласови од присутните членови.
- (5) Претседателството може да одржува електронски седници со примена на средства за електронска комуникација, кои овозможуваат двонасочна или повеќенасочна комуникација, размена на податоци и информации, со можност за гласање или изјаснување по електронски пат.
- (6) Електронската комуникација се спроведува со примена на видеоконференциска врска, електронска пошта и други системи или платформи за електронска размена на податоци. Гласањето или изјаснувањето по електронски пат може да се спроведе преку стандардизирани/авторизирани технички решенија кои обезбедуваат евиденција на присутните, односно евиденција на членовите што се изјасниле, точност и видливост на резултатите од гласањето.

Надлежност на претседателот на Постојаната арбитража

Член 6

- (1) Претседателот на Постојаната арбитража:
- а) ги именува арбитрите и претседателите на арбитражните совети во случаите предвидени со Арбитражните правила;
  - б) одлучува за потврдување на именуваните арбитри;
  - в) одлучува за изземањето на арбитрите во согласност со Арбитражните правила;

- г) се грижи за одржување и за развивање соработка со други институции и организации, чија дејност е од интерес за работата на Постојаната арбитража;
- д) ги потпишува спогодбите за соработка со други арбитражни институции во земјата и во странство;
- ѓ) поднесува годишна програма за работа на Постојаната арбитража до Комората;
- е) поднесува годишен извештај за работата на Постојаната арбитража и годишен финансиски извештај на Постојаната арбитража до Комората;
- ж) врши испитување и одобрување на изготвените одлуки, или му предлага на претседателството да определи друг член на претседателството на Постојаната арбитража кој ќе ги спроведува тие дејствија;
- з) се грижи за промоција на користењето на арбитражниот начин на решавање спорови
- с) може да формира работни групи, комисии или друга тела за вршење определени работи, организација на настани или други активности кои се во насока на промоција и користење на арбитражата како метод за решавање на споровите;
- и) врши други работи, одредени со актите на Постојаната арбитража.

(2) Претседателството на Постојаната арбитражата може по предлог на претседателот на Постојаната арбитража да го пренесе на потпретседателот или на некој друг член на претседателството, извршувањето на одредени работи кои се во надлежност на претседателот на Постојаната арбитража.

Потпретседател

Член 7

Потпретседателот на Постојаната арбитража го заменува претседателот кога тој е спречен да ги извршува своите должности.

Генерален секретар

Член 8

- (1) Постојаната арбитража има генерален секретар.
- (2) Генералниот секретар на Постојаната арбитражата го именува претседателот на Комората.
- (3) За генерален секретар на Постојаната арбитража може да биде именувано лице кое е дипломиран правник и кое активно се служи со англискиот јазик.
- (4) Генералниот секретар на Постојаната арбитража е вработен во Комората на неопределено време.

Надлежност на генералниот секретар

Член 10

- (1) Генералниот секретар на Постојаната арбитража:

- а) ја подготвува работата на претседателството и на претседателот на Постојаната арбитража и ги извршува нивните одлуки;
- б) ги презема административните дејствија заради конституирање на арбитражниот суд и предавање на предметот на работа на арбитражниот суд во согласност со Арбитражните правила;
- в) во текот на арбитражната постапка презема административни и други дејствија во согласност со Арбитражните правила;
- г) во текот на арбитражната постапка донесува заклучоци во согласност со Арбитражните правила;
- д) се грижи за правилно извршување на заклучоците и другите одлуки на арбитражните судови,
- ѓ) става потврди на правосилност и извршност во согласност со Арбитражните правила;
- е) врши работи во врска со објавување на арбитражните одлуки во согласност со Арбитражните правила;
- ж) раководи со работите на секретаријатот;
- з) го подготвува годишниот извештај за работата, годишниот финансиски извештај и планот за работата на Постојаната арбитража за следната година;
- с) одговорен е за водење на библиотеката и документацијата на Постојаната арбитража и за чување на архивата на Постојаната арбитража;
- и
- и) врши други работи одредени со актите на Постојаната арбитража.

(2) Во случај на спреченост на генералниот секретар, претседателот на Постојаната арбитража одредува негов привремен заменик.

(3) Претседателот на Постојаната арбитражата е овластен да ги преземе сите работи што се во надлежност на секретарот на Постојаната арбитража.

(4) Работите на секретаријатот ги вршат определен број вработени лица во Стручната служба на Стопанската комора на Северна Македонија, во согласност со актот за организација и систематизација на работењето на Комората.

Задачи на органите на Постојаната арбитража

Член 10

Претседателот, членовите на претседателството и генералниот секретар на Постојаната арбитража:

- а) ја следат примената на Арбитражните правила и другите општи акти на Постојаната арбитража, предлагаат измени, дополнувања или нови акти на Постојаната арбитража во согласност со развојот на законодавството и арбитражната пракса;
- б) врз основа на одлука на претседателството на Постојаната арбитража организираат и спроведуваат семинари, советувања, стручни разговори и други настани заради запознавање на стручната и пошироката јавност со работењето на Постојаната арбитража;
- в) учествуваат на научни и стручни собири, подготвуваат и објавуваат стручни и научни трудови, информации и други написи за работата на

Постојаната арбитража и за арбитражниот начин на решавање на споровите;
г) вршат други работи за унапредување на работата на Постојаната арбитража.

Надоместоци и награди на органите на Постојаната арбитража

Член 11

- (1) Претседателот, потпретседателот, генералниот секретар и членовите на Претседателството на Постојаната арбитража имаат право на надоместок на трошоците и награда во врска со вршењето на нивните функции, во согласност со одлука на Управниот одбор на Комората.
- (2) Налозите за исплата на надоместок на трошоците и награда на лицата од ставот (1) на овој член ги издава претседателот на Постојаната арбитража.
- (3) Налог за исплата на надоместокот на трошоци и награда за претседателот на Постојаната арбитража издава потпретседателот на Постојаната арбитража.

ДОДАТОК II

ПОСТАПКА ПРЕД АРБИТЕР ЗА ИТНИ СЛУЧАИ

Арбитер за итни случаи

Член 1

(1) Постапката пред арбитерот за итни случаи почнува по барање на странка во согласност со членот 48 од овие Арбитражни правила.

(2) Арбитерот за итни случаи има надлежност наведена во членот 48 од овие Арбитражни правила .

(3) Надлежноста на арбитерот за итни случаи престанува со конституирањето на арбитражниот суд суд во согласност со членот 26 став (3) од овие Арбитражни правила, односно кога привремената мерка ќе престане да ги обврзува странките во случаите од членот 7 став 3 од овој Додаток.

(4) Кога арбитражниот суд е конституиран пред арбитерот за итни случаи да определи привремена мерка, арбитерот за итни случаи ќе ја задржи надлежноста за определување на привремена мерка во рокот од членот 6 став 2 од овој Додаток.

Барање за постапка пред арбитер за итни случаи

Член 2

(1). Барањето за постапка пред арбитер за итни случаи странката, по правило, го поднесува до Постојаната арбитража преку електронска пошта на електронска адреса определена од Постојаната арбитража.

(2) Барањето мора да содржи:

- а) полно име на странките (фирма и седиште на правното лице, запишани во Централниот регистар на Република Северна Македонија или друг регистар поткрепени со доказ од соодветниот регистар и нивен застапник или полномошник ако го имаат);
- б) арбитражна спогодба, ако е склучена; или ако не постои посебна исправа за тоа, опис и евентуални докази за постоење на арбитражната спогодба;
- в) опис на спорот;
- г) привремената мерката и причините поради кои се бара привремената мерка;
- д) причините за итност, поради кои определувањето на привремената мерка не може да почeka до конституирање на арбитражниот суд;
- ѓ) предлог за јазикот и за местото на постапката пред арбитерот за итни случаи и за меродавното материјално право;
- е) доказ за платените трошоци за постапката пред арбитерот за итни случаи, во согласност со Правилата за трошоците на постапката пред Постојаната Арбитража при Стопанската комора на Северна Македонија и
- ж) потпис на подносителот, односно електронски потпис.

(3) Барањето се поднесува на јазикот за кој странките се договориле дека е јазик на арбитражната постапка. Ако странките за тоа не се договориле, барањето се поднесува на јазикот на главниот договор.

(4) Кога странката поднела барање за постапка пред арбитер за итни случаи пред поднесувањето на тужбата, е должна да ја поднесе тужбата во рок од 10 дена од денот кога Постојаната арбитража го примила барањето за постапка пред арбитер за итни случаи. Во спротивно, генералниот секретар на Постојаната арбитража ќе ја запре постапката пред арбитер за итни случаи.

(5). По приемот на барањето за постапка пред арбитер за итни случаи генералниот секретар на Постојаната арбитража без одлагање ќе ѝ го достави барањето на спротивната странка.

Именување на арбитер за итни случаи

Член 3

(1) Претседателот на Постојаната арбитража именува арбитер за итни случаи, што е можно побрзо, по правило, во рок од 48 часа од приемот на барањето. Арбитерот за итни случаи се именува од листата на арбитрите. По именувањето, генералниот секретар на Постојаната арбитража на арбитерот за итни случаи без одлагање му го предава предметот.

(2) Претседателот на Постојаната арбитража нема да именува арбитер за итни случаи, кога од барањето произлегува дека очигледно не постои надлежност за одлучување според овие Арбитражни правила.

(3) Арбитерот за итни случаи мора да биде непристрасен и независен. Арбитерот е должен да ги наведе сите околности, кои би можеле да предизвикаат основано сомневање за неговата непристрасност и независност. За арбитерот за итни случаи се применува одредбите за изземање на арбитри од овие Арбитражни правила, а рокот за поднесување на барање за изземање изнесува три дена.

(4) Ако странките не се договориле поинаку, арбитерот за итни случаи не смее да биде именуван за арбитер во која било друга постапка која се однесува на спорот во врска со кој постапувал како арбитер за итни случаи.

Место на постапката пред арбитерот за итни случаи

Член 4

Местото на постапката пред арбитерот за итни случаи е исто со местото за кое странките се договориле дека е место на арбитражата. Ако странките не се договориле за местото на арбитражата, местото на постапката пред арбитерот за итни случаи, е во Скопје, освен ако претседателот на Постојаната арбитража со оглед на околностите на предметот не одлучи поинаку.

Водење на постапката пред арбитерот за итни случаи

Член 5

Арбитерот за итни случаи ја води постапката на начин што го смета за најсоодветен при што мора да води сметка за околностите на предметот и за итноста на постапката. Арбитерот за итни случаи е должен со странките да постапува рамноправно и на секоја од нив да ѝ даде можност да се изјасни за барањето за определување привремена мерка.

Одлука за привремена мерка

Член 6

(1) Одлуката за привремена мерка арбитерот за итни случаи ја донесува во форма на решение.

(2) Арбитерот за итни случаи е должен да го донесе решението во рок од 15 дена од денот кога генералниот секретар на Постојаната арбитража му го предал предметот во согласност со членот 3 став (1) од овој Додаток. Поради оправдани причини, претседателот на Постојаната арбитража може по предлог на арбитерот за итни случаи или по сопствена иницијатива да го продолжи рокот. Претседателот на Постојаната арбитража може од арбитерот за итни случаи да побара објаснувања за состојбата на предметот и за причините поради кои решението не е донесено во рокот.

(3) Решението за привремена мерка се донесува во писмена форма и мора ја содржи привремената мерка која се определува, причините на кои се заснова, датумот на донесување и местото на постапката пред арбитерот за итни случаи. Решението мора да биде потпишано од арбитерот за итни случаи.

(4) Арбитерот за итни случаи е должен решението веднаш да го достави до генералниот секретар на Постојаната арбитража, кој без одлагање ќе го достави до странките согласно со членот 9 од овие Арбитражни правила.

Дејство на привремената мерка

Член 7

(1) Привремената мерка ги обврзува странките. Со прифаќањето на овој Додаток странките се обврзуваат дека секоја привремена мерка ќе ја извршат без одлагање односно во рокот кој ќе го определи арбитерот за итни случаи.

(2) Врз основа на образложен предлог од која било странка, арбитерот за итни случаи може привремената мерка да ја измени или отповика.

(3) Привремената мерка престанува да ги обврзува странките:

а) ако постапката пред арбитерот за итни случаи е запрена во согласност со членот 2 став (4) од овој Додаток;

б) ако се усвои барањето за изземање на арбитерот за итни случаи;

- в) ако така одлучи арбитерот за итни случаи или арбитражниот суд; и
- г) со завршување на арбитражната постапка, освен ако арбитражниот суд не одлучи поинаку.

(4) Привремената мерка на арбитерот за итни случаи и причините за нејзино определување не го обврзуваат арбитражниот суд.

Трошоци на постапката

Член 8

(1) Странката е должна при поднесување на барањето да ги плати трошоците на постапката пред арбитерот за итни случаи.

(2). Висината на трошоците на постапката пред арбитерот за итни случаи се определуваат со Правилата за трошоците на постапката пред Постојаната Арбитража при Стопанската комора на Северна Македонија.

(3) Ако странката не ги плати трошоците на постапката во рокот, генералниот секретар на Постојаната арбитража нема да постапува по барањето, односно ќе ја запре постапката.

(4) На барање на странката, арбитражниот суд во арбитражната одлука ќе одлучи за начинот на распределба на трошоците на постапката пред арбитерот за итни случаи меѓу странките.

Општо правило

Член 9

За сите прашања кои со овој Додаток не се посебно уредени, арбитерот за итни случаи, претседателот на Постојаната арбитража и генералниот секретар на Постојаната арбитража ќе постапуваат во духот на овој Додаток и на Арбитражните правила.